

*Робоча програма
навчальної дисципліни*

Цифрова
фотографія

K a r a z i n M e d i a T o p o s G r o u p 2 0 1 9

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра медіакомунікацій

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
роботи

“ _____ ” _____ 2019 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ЦИФРОВА ФОТОГРАФІЯ

рівень вищої освіти другий (магістерський) рівень

галузь знань 06 – «Журналістика»

спеціальність 061 – «Журналістика»

освітньо-професійна програма «Аудіовізуальні медіа та цифрова журналістика»

вид дисципліни за вибором

факультет Соціологічний

2019 / 2020 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою соціологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

26 червня 2019 року, протокол № 6

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Мельникова Г. Ю., старший викладач кафедри
медіакомунікацій;
Пашкіна К. Ю., старший викладач кафедри
медіакомунікацій;
Пятковка Р. Й., старший викладач кафедри медіакомунікацій

Програму схвалено на засіданні кафедри медіакомунікацій

Протокол від 20 червня 2019 року № 6

Завідувач кафедри медіакомунікацій

_____ Л. В. Стародубцева

Програму погоджено методичною комісією соціологічного факультету

Протокол від 25 червня 2019 року № 9

Голова науково-методичної комісії соціологічного факультету

_____ Ю. Г. Сорока

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Цифрова фотографія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки студентів другого (магістерського) рівня спеціальності 061 – «Журналістика» освітньо-професійної програми «Аудіовізуальні медіа та цифрова журналістика»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни: формування у студентів уявлень про основи цифрової фотографії, специфіку цифрового фотообразу, естетику сучасної концептуальної фотографії та особливості цифрової фотозйомки. Дисципліна є вибірковою, тісно пов'язаною з дисциплінами «Цифрова журналістика», «Кіномистецтво», «Реклама і PR в цифровому просторі», «Дизайн і медіа» і має переваги та можливості для опанування не тільки ґрунтовними теоретичними знаннями з основ фотографії, але й практичними навичками цифрової фотозйомки, постобробки фотографій і створення авторських фотопроектів.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни: оволодіння такими загальними і фаховими компетентностями як володіння специфікою різних видів аудіовізуального медіадискурсу з метою ефективного виконання професійних завдань; здатність навчатися; здатність до критики та самокритики; креативність, адаптивність, гнучкість і комунікабельність; вміння створювати інноваційні медіапроекти в галузі аудіовізуальних медіа та цифрової журналістики; вміння подавати інформацію в різних мультимедійних форматах, поєднувати аудіальні, візуальні та текстуальні складові медіаповідомлення, володіння сучасними інструментами аудіовізуальної комунікації; опанування фундаментальними знаннями з основ фотомистецтва.

1.3. Кількість кредитів: 4 кредити

1.4. Загальна кількість годин: 120 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
2-й	2-й
Лекції	
8 год.	4 год.
Практичні, семінарські заняття	
24 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
0 год.	0 год.
Самостійна робота	
88 год.	112 год.
Індивідуальні завдання	
0 год.	

1.6. Заплановані результати навчання: знати основи цифрової фотографії, першоджерела і дослідження фотографії, представників сучасної концептуальної фотографії, творчість актуальних фотохудожників; володіти інструментарієм створення та постобробки цифрової фотографії, навичками побудови фотокомпозиції, аналізу знімків, створення і презентації власних фотоарт-проектів.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Цифровий фотообраз

Тема 1. Цифровий фотообраз в просторі сучасної культури

Поняття цифрового фотообразу. Цифровий фотообраз як явище сучасного соціального простору. Контексти появи цифрового фотообразу та синтез мистецтв. Цифровий фотообраз в сучасній арт та поп-культурі. Як цифрові медіа змінюють характер візуального фотообразу? Виникнення та еволюція цифрового фотообразу. Візуальні експерименти цифрової фотографії. Трансформації та деформації образів людини за допомогою Photoshop та інших цифрових редакторів. Створення «цифрової людини» на прикладі творчості Бйорк. Віртуальна реальність і вплив творів мистецтва віртуальної реальності на нашу чуттєвість. Фотореалістичність уявного. Гіперреалістичність фотообразів віртуальної реальності та їхня влада над свідомістю.

Тема 2. Цифрова фотографія в контексті розвитку візуальної медіакультури

Visual studies як нова дослідницька парадигма у вивченні цифрової фотографії. Цифрова фотографія в контексті проблематики сучасних досліджень візуальної культури за В. Т. Мітчеллом та Дж. Елкінсом. Фотографічний образ в добу масового відтворення за В. Беньяміном. Цифрова фотографія в контексті еволюції оптичних медіа: концепції Дж. Крері, В. Флюссера та Ф. Кіттлера.

Тема 3. Фотографічне повідомлення

Фотографія – іконічність чи індексальність (Р. Краусс, Т. Мальдонадо)? Подальший розвиток досліджень фотографії (П. Дюбуа, Г. Сонесон, Ж.-М. Флох). Особливості теорії цифрової фотографії. Фотографія та репрезентація в дослідженнях М. Альвардо. Фотографічний образ як технологічний в концепції В. Флюссера. Естетична ідентифікація цифрової фотографії в теоріях Ж. Дельоза, А. Бадью та Ж. Рансьєра.

Тема 4. Естетичні та політичні функції цифрового фотообразу

Цифрова фотографія та зміни візуальних стратегій влади в суспільстві контролю (за Ж. Дельозом). Фотографія та погляд-влада в дослідженнях Д. Кампера. Фотографічне бачення і влада в гендерних дослідженнях Г. Поллок. Аналіз цифрової фотографії в дослідженнях візуальної культури Дж. Копжек. Жіночий погляд та фотографія у феміністській теорії М. Доен.

Тема 5. Цифровий фотообраз як предмет соціологічних рефлексій

Фотографія та соціологія в дослідженнях Г. Беккера. Соціологія фотографії П. Бурдьє. Цифрова фотографія та утворення нового знання у візуальній соціології Е. Чаплін та С. Пінк. Контент-аналіз фотообразів (К. Лутс, Дж. Коллінз). Візуальні дослідження та розвиток навиків спостереження в концепції М. Еммісон та Ф. Сміта. Методи фотовиявлення Д. Гарпера. Соціологія образів Е. Тафта. Проблемні дослідницькі ареали соціології фотографії за М. Хіллом.

Тема 6. Фотографія в епоху інтернет-мереж

Теорія і практика мистецтва створення фейків на прикладах фотопроектів і візуальних експериментів відомих блогерів. Зображення як трансформація погляду очевидця, його фіксація і м'яка сила переконання в достовірності події. Етика і мораль фотохудожника в епоху Інтернет. Феномен фотоприсутності. Як можливість постійної «присутності всюди» змінює погляд на тиражування візуального матеріалу? Приватне/публічне у фотоповідомленні. Перетворення приватного на публічне у соціальних мережах. Аналогова vs. Цифрова фотографія. Реальне і віртуальне у цифровому фотообразі. Епоха творення проти епохи виробництва, або коли варто зупинитись при роботі над концепцією та почати аналізувати? Вплив цифрових технологій на фотоарт-ринок.

Розділ 2. Концептуальна фотографія

Тема 1. Візуальна мова концептуальної фотографії

Інформаційне поле сучасного мистецтва (фотографія як мова). Ключові питання історії концептуальної фотографії. Коротка історія концептуального мистецтва ХХ століття. Фотографія як інструмент концептуального художника. Практики з художньої фотографії (від 1970-х років). Дюссельдорфська школа, феномен «сконструйованої реальності» і «присвоєння образу». Розвиток концептуальної фотографії. Фотохудожники. Візуальна мова концептуальної фотографії та концептуальне мистецтво ХХ століття.

Тема 2. Концептуальні прийоми сучасної фотографії

Формування та структурування художньої позиції фотомитця: індивідуальні здібності, риси, стиль, почерк. Фотографія як неестетичний документ. Харківська школа фотографії. Огляд і обговорення творів сучасних концептуальних художників. Концептуальні прийоми сучасної фешн-фотографії. Тандем тексту і фотографії. Змішування жанрів.

Тема 3. Суспільство і концептуальна фотографія

Питання масової свідомості, яка формується фотографічними зображеннями, що циркулюють у суспільстві. Проблеми самопрезентації, самоідентифікації особистості шляхом фотографії. Дослідження в фотографії категорії тіла і статі, соціальних стереотипів і табу. Чужа фотографія: девальвація двох основних ознак – унікальність і авторство. Арт-середовище: з чого складається і чому в ньому потрібно опинитися. Арт-бук: культура, теорія та практика.

Тема 4. Методика створення фотопроєктів

Техніки роботи з фотографією. Методика створення artist statement: формулювання ідеї, робота з текстом. Пошук методу. Процес реалізації проєктів. Презентація митця та арт-проєкту. Нові медіа: винайдення методу і процеси реалізації фотопроєктів. Наслідкування і пошук власної мови для самовираження, феномен провінційності. Методологічні тренінги зі створення власного проєкту, робота з простором і експозицією.

Розділ 3. Цифрова фотозйомка

Тема 1. Основи цифрової фотозйомки

Як працює цифрова камера та в чому головна її революційність. Специфіка технології цифрової фотозйомки. Чотири фактори експозиції: витримка, діафрагма, ISO, рівень освітлення. Трикутник експозиції. Закон взаємозамінності. Витримка затвору. Діафрагма в об'єктиві. Глибина різкості. Боке. Світлочутливість ISO. Рівень освітлення. Шуми. Витримка. Способи впливу на рівень освітлення сцени. Режими виміру експозиції. Алгоритм прийняття рішень при виборі параметрів контролю експозиції.

Тема 2. Композиція кадру

Побудова композиції у фотографії, створення перспективи в кадрі. Кольорова композиція. Правило третин. Золотий перетин. Створення візуального балансу. Рівновага та баланс. Баланс білого. Симетрія. Ритм та рух. Як бачить людина, як бачить камера. Кадрування, композиційні блоки, геометрія. Площина і простір, багатоплановість. Точка зйомки і оптичні ефекти. Режими фокусування.

Тема 3. Фотопроєкт: від задуму до постпродакшну

Процес підготовки до зйомки. Постобробка цифрових фотознімків. Пакетна обробка фотографій. Що важливо у цьому процесі. Аналіз кадрів та відбір знімків. Пакетна обробка фотографій. Підготовка фото до розміщення на цифрових ресурсах. Підготовка до власного проєкту та його реалізація. Ідея, концепція, розкадровка.

Тема 4. Комунікативний ефект цифрової фотографії

Моментальність сприйняття і наочність фотографії. Умовність цифрової фотографії. Фотознімок як «відкрита система». Текстове та фотографічне оповідання в цифрових медіа як єдине ціле. Місто як творче середовище для фотографа. Вулична фотографія. Тревел-фотографія. Жанрова фотозйомка. Документальна природа фотожурналістики. Історія виникнення репортажної фотозйомки: від військової документальної зйомки до фотографії у цифрових медіа.

Тема 5. Робота фотографа

Портрет. Основи зйомки людей. Вплив ракурсу на сприйняття глядачем об'єктів в кадрі. Плани крупності. Вплив освітлення на зображення обличчя. Побудування довіри між фотографом та моделлю. Робота фотографа – це більше, ніж просто якісні знімки. Важливість етики у взаєминах з замовником. Що відрізняє любителя від професійного фотографа. Важливість етики у взаєминах з замовником. Як здобути постійних клієнтів. Фотозйомка в екстремальних умовах. Як цифрова ера змінила роботу фотографа.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
л		п. с.	лаб.	інд.	с. р.	л		п. с.	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Цифровий фотообраз												
Разом за розділом 1	30	2	6	–	–	22	30	2	–	–	–	28
Розділ 2. Концептуальна фотографія												
Разом за розділом 2	30	2	6	–	–	22	30	2	2	–	–	26
Розділ 3. Цифрова фотозйомка												
Разом за розділом 3	60	4	12	–	–	44	60	–	2	–	–	58
Усього годин	120	8	24	0	0	88	120	4	4	0	0	112

4. Теми семінарських і практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна форма)	Кількість годин (заочна форма)
Розділ 1. Цифровий фотообраз		6	0
1	Цифровий фотообраз в просторі сучасної культури	2	–
2	Цифрова фотографія в контексті проблематики сучасних досліджень візуальної культури	2	–
3	Фотографічний образ в добу масового відтворення	2	–
Розділ 2. Концептуальна фотографія		6	2

1	Фотографія як інструмент концептуального художника	2	2
3	Концептуальні прийоми сучасної фешн-фотографії	2	–
4	Презентація митця та фотоарт-проекту	2	–
	Розділ 3. Цифрова фотозйомка	12	2
1	Технології цифрової фотозйомки	4	2
3	Побудова композиції, відпрацювання прийомів і техніки цифрової фотозйомки	4	–
4	Аналіз кадрів та відбір знімків. Постобробка цифрових фотознімків.	4	–
	Разом	24	4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин (денна форма)	Кількість годин (заочна форма)
1	Розділ 1. Цифровий фотообраз	22	28
	Створити фотографічний автопортрет, в якому відобразатиметься найбільш актуальна для автора подія		
2	Розділ 2. Концептуальна фотографія	22	26
	Розробити концептуальний фотопроект як художній об'єкт, в якому стануть рівними фотографія, текст та спосіб презентації		
3	Розділ 3. Цифрова фотозйомка	44	58
	Розробити та презентувати авторський фотопроект: репортаж-портрет людини або арт-репортаж про місто (10 знімків)		
	Разом	88	112

6. Індивідуальне завдання

За дисципліною «Цифрова фотографія» індивідуальні завдання не передбачені.

7. Методи контролю

Поточний контроль: усні опитування на заняттях за контрольними програмними питаннями поточної та попередніх тем; мікроконтрольні роботи, які проводяться на початку заняття; оцінювання ступеня активності студентів та якості їхніх відповідей на заняттях; тестові завдання.

Контроль виконання самостійних робіт: перевірка виконання творчих завдань (усна доповідь, есе, індивідуальні та колективні мультимедійні презентації).

Контрольна робота за розділом 3 «Цифрова фотозйомка».

Підсумковий контроль (екзамен): перевірка рівня засвоєння студентами теоретичного та практичного навчального матеріалу в цілому; вміння студента використовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань.

Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Екзамен	Сума
Розділ 1	Розділ 2	Розділ 3	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом		
Т 1–6	Т 1–4	Т 1–5	10	60	40	100
20	20	10				

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90–100	відмінно
70–89	добре
50–69	задовільно
1–49	незадовільно

9. Рекомендована література

Основна література

Розділ 1. Цифровий фотообраз

1. Барт Р. Риторика образа // Барт Р. Избранные работы : Семиотика. Поэтика / пер. с фр. под ред. Г. К. Косикова. Москва : Изд. группа «Прогресс», «Универс», 1994. С. 297–318.
2. Беньямин В. Произведение искусства в эпоху его технической воспроизводимости // Беньямин В. Озарения : статьи, эссе, критика / пер. с нем. Н. М. Берновской, Ю. А. Данилова, С. А. Ромашко. Москва : Мартис, 2000. С. 122–152.
3. Сонтаг С. О фотографии / пер. с англ. В. Гольшев. Москва : Ad Marginem, 2013. 272 с.
4. Краусс Р. Подлинность авангарда и другие модернистские мифы / пер. с англ. А. Матвеевой, К. Кистяковской. Москва : Художественный журнал, 2003. 320 с. (Классика современности).
5. Рансьер Ж. Что может означать понятие «медиум» : пример фотографии / пер. с фр. Д. Скопин // Медиа : между магией и технологией / сост. и ред. Н. Сосна и К. Федорова. Москва ; Екатеринбург : Кабинетный ученый, 2014. С. 289–312.
6. Руйе А. Фотография. Между документом и современным искусством / пер. с фр. М. Михайловой. Санкт-Петербург : Клаудберри, 2014. 712 с.
7. Флюссер В. За философию фотографии / пер. с нем. Г. Хайдаровой. Санкт-Петербург : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2008. 146 с.
8. Фризо М. Новая история фотографии / пер. с фр., нем., англ. В. Е. Лапицкого, В. М. Кислова, Ю. Н. Попова, А. В. Шестакова. Санкт-Петербург : Machina ; Андрей Наследников, 2008. 337 с.
9. Crary J. Techniques of the Observer // October. 1988. Vol. 45. P. 3–35.
10. Media Archeology : Approaches, Applications, and Implications / ed. by E. Huhtamo, J. Parikka. Berkeley, CA : University of California Press, 2011. 368 p.

Розділ 2. Концептуальна фотографія

1. Барт Р. Camera lucida : Комментарий к фотографии / пер. с фр., коммент. и послесловие М. Рыклин. Москва : Ad Marginem, 1997. 224 с.
2. Кошут Дж. Искусство после философии / пер. с англ. А. А. Курбановского // Искусствознание. 2001, № 1. С. 109–118.
3. Петровская Е. Антифотография. Москва : Три квадрата, 2003. 112 с. (Сер. «artes et media», вып. 2).
4. Петровская Е. Теория образа. Москва : РГГУ, 2010. 281 с.
5. Рассел Дж. Концептуальное искусство / пер. с англ. Москва : VSD, 2012. 72 с.
6. Сосна Н. Фотография и образ : визуальное, непрозрачное, призрачное. Москва : Новое литературное обозрение, 2011. 194 с.
7. Шустрова О. И. Пространство медиа искусства. Санкт-Петербург : Алетейя, 2013. 132 с.
8. Godfrey M., Kelsey R., Rorimer A. Light Years : Conceptual Art and the Photograph, 1964–1977 / ed. by Matthew S. Witkovsky. Chicago : Art Institute of Chicago, 2012. 264 p. (Art Institute of Chicago).
9. Photography After Conceptual Art / ed. by Diarmuid Costello, Margaret Iversen. New York : Wiley-Blackwell, 2010. 208 p.

Розділ 2. Цифрова фотозйомка

1. Беньямин В. Краткая история фотографии / пер. С. Ромашко. Москва : Ad Marginem, 2015. 143 с.
2. Картье-Брессон А. Воображаемая реальность = L'imaginaire d'apres nature : дневниковые записи, мемуары и эссе / пер. с фр. Г. Соловьева. Санкт-Петербург ; Москва : Лимбус Пресс ; Изд-во К. Тублина, 2013. 123 с.
3. Лапин А. Фотография как... . Изд. 6-е, испр. Москва : Тримедиа, 2016. 308 с.
4. Левашов В. Фотовек. Очень краткая история фотографии за последние 100 лет. Москва : Тримедиа, 2016. 88 с.
5. Сонтаг С. Смотрим на чужие страдания / пер. В. Голышев. Москва : Ад Маргинем, 2014. 96 с.
6. Шульга В. Invisible photo business : Що має знати фотограф, який хоче знімати для світових брендів. Київ : Rabulum, 2017. 200 с.
7. Cartier-Bresson H. The Decisive Moment / Henri Cartier-Bresson. Göttingen : Steidl, 2015. 160 p.
8. Kobre K. Photojournalism : The Professionals' Approach. 6th ed. Oxford ; London : Focal Press, 2008. 504 p.
9. Simon S. The Passionate Photographer : Ten Steps Toward Becoming Great. San Francisco : New Riders, 2011. 264 p. (Voices That Matter).

Допоміжна література

1. Базен А. Онтология фотографического образа / пер. с фр. Божович В. // Базен А. Что такое кино? Москва : Искусство, 1972. С. 40–47.
2. Барт Р. Фотографическое сообщение / пер. с фр. С. Н. Зенкина // Барт Р. Система моды. Статьи по семиотике культуры. Москва : Изд-во им. Сабашниковых, 2003. С. 205–211.
3. Беньямин В. Краткая история фотографии // Производство искусства в эпоху его технической воспроизводимости : избр. эссе / пер. с нем. Москва : Медиум, 1996. С. 66–91.
4. Беньямин В. Производство искусства в эпоху его технической воспроизводимости / пер. с нем. С. Ромашка // Беньямин В. Озарения. Москва : Мартис, 2000. С. 122–152.
5. Бодрияр Ж. Симулякри і симуляції / пер. з фр. В. Ховхун. Київ : Основи, 2004. 230 с.

6. Варбург А. Великое переселение образов : исследование по истории и психологии возрождения античности / сост., пер. с нем. Е. Козиной. Санкт-Петербург. : Азбука-классика, 2008. 384 с.
7. Визуальное (как) насилие : сб. науч. тр. ; отв. ред. А. Р. Усманова. Вильнюс : ЕГУ, 2007. 380 с.
8. Вирильо П. Машина зрения / пер. с фр. А. В. Шестакова ; под ред. В. Ю. Быстрова. Санкт-Петербург : Наука, 2004. 140 с.
9. Воронкова Л. «Социологические выставки» : визуальные презентации в социальных науках // Визуальная антропология : настройка оптики. Москва : Вариант ; ЦСПГИ, 2009. С. 149–172.
10. Гибсон Дж. Дж. Экологический поход к зрительному восприятию / пер. с англ. ; общ. ред. и вступ. ст. А. Д. Логвиненко. Москва : Прогресс, 1988. 464 с.
11. Гингер С., Гингер А. Гештальт – терапия контакта / пер. с фр. Е. В. Просветиной. Санкт-Петербург : Специальная литература, 1999. 287 с.
12. Гуссерль Э. Идеи к чистой феноменологии и феноменологической философии. Т. 1 : Общее введение в чистую феноменологию / пер. с нем. А. В. Михайлова. Москва : Академический проект, 2009. 489 с.
13. Дамиш Ю. Теория облака : набросок истории живописи / пер. с фр. А. В. Шестакова. Санкт-Петербург : Наука, 2003. 359 с. (Французская библиотека).
14. Дебор Г. Общество спектакля / пер. с фр. С. Офертаса, М. Якубович ; ред. Б. Скуратов ; послесл. А. Кефал. Москва : Логос, 2000. 184 с.
15. Дебрэ Р. Введение в медиологию / пер с фр. Б. М. Скуратова. Москва : Практис, 2010. 368 с. (Серия «Образ общества»).
16. Джеймисон Ф. Постмодернизм, або Логіка культури пізнього капіталізму / пер. з англ. П. Дениска. Київ : Курс, 2008. С. 22–76.
17. Делез Ж., Гваттари Ф. Тысяча плато : Капитализм и шизофрения / пер. с фр. Я. И. Свирского. Екатеринбург : У-Фактория ; Москва : Астрель, 2010. С. 462–497.
18. Диди-Юберман Ж. То, что мы видим, то, что смотрит на нас / пер. с фр. А. В. Шестакова. Санкт-Петербург : Наука, 2001. 263 с.
19. Жижек С. «В бесстыдном его взгляде – моя погибель!» / пер. с англ. А. Смирнова / То, что вы всегда хотели знать о Лакане (но боялись спросить у Хичкока) : сб. ст. Москва : Логос, 2004. С. 217–291.
20. Кампер Д. Взгляд и насилие. Будущее очевидности / пер. с нем. Г. Р. Хайдаровой // Флюссер В. За философию фотографии. Санкт-Петербург : Изд-во СПбГУ, 2008. С. 102–108.
21. Кебуладзе В. И. Феноменология : навч. Посібник. Київ : ТОВ «ППС–2002», 2005. 118 с.
22. Келер В. Некоторые задачи гештальтпсихологии / пер. с нем. // Хрестоматия по истории психологи / под ред. П. Я. Гальперина, А. Н. Ждан. Москва : Изд-во МГУ, 1980. С. 102–112.
23. Келер В., Коффка К. Гештальт-психология / пер. с нем. Москва : Изд-во АСТ, 1998. 704 с.
24. Краусс Р. Подлинность авангарда и другие модернистские мифы : очерки, эссе / пер. с англ. А. Матвеевой и др. Москва : Художественный журнал, 2003. С. 135–152; 201–224.
25. Круткин В. Л. Антропологический смысл семейного альбома // Журнал социологии и социальной антропологии. 2005. Т. 8. № 1. С. 171–178.
26. Малес Л. Фотография в социологических дисциплинах // Визуальная антропология : новые взгляды на социальную реальность : сб. науч. ст. Саратов : Научная книга, 2007. С. 168–182.
27. Мерло-Понти М. Видимое и невидимое / пер. с фр. О. Н. Шпараги ; под. ред. Т. В. Щитцовой. Минск : Логвинов, 2006. С. 189–226.

28. Мерло-Понти М. Око и дух / Морис Мерло-Понти ; пер. с фр., предисл. и коммент. А. В. Густыря. Москва : Искусство, 1992. 63 с.
29. Мерло-Понти М. Феноменология восприятия / пер. с фр. под ред. И. С. Вдовиной, С. Л. Фокина. Санкт-Петербург : Ювента, Наука, 1999. 603 с.
30. Мотрошилова Н. В. Идеи Эдмунда Гуссерля как введение в феноменологию. Москва : Феноменология–Герменевтика, 2003. 720 с.
31. Панофский Э. Перспектива как «символическая форма» / пер. с нем. И. Хмелевских, Е. Козиной // Панофский Э. Перспектива как «символическая форма». Готическая архитектура и схоластика. Санкт-Петербург : Азбука-классика, 2004. С. 29–212.
32. Панофский Э. Этюды по иконологии : Гуманистические темы в искусстве Возрождения / пер. с англ. Н. Г. Лебедевой, Н. А. Осминской. Санкт-Петербург : Азбука-классика, 2009. 432 с.
33. Перлз Ф., Хефферлин Р., Гудмэн П. Практикум по гештальт-терапии / пер. с англ. М. Папуша. Москва : Ин-т психотерапии, 2001. 240 с.
34. Петровская Е. Антифотография. Москва : Три Квадрата, 2003. 112 с. (Серия «artes et media» ; вып. 2).
35. Петровская Е. Визуальность : к постановке проблемы // Русская антропологическая школа : труды. Вып. 3. Москва : Изд-во РГГУ, 2005. С. 7–11.
36. Подорога В. Навязчивость взгляда // Фуко М. Это не трубка. Москва : Художественный журнал, 1999. С. 83–145.
37. Подорога В. Непредъявленная фотография : Заметки по поводу «Светлой комнаты» Р. Барта // Авто-био-графия : К вопросу о методе. Тетради по аналитической антропологии. № 1. Москва : Логос, 2001. С. 195–240. (Серия «Ессе homo»).
38. Поллок Г. Созерцающая историю искусства: видение, позиция и власть / пер. с англ. // Гендерные исследования : хрестоматия. Ч. 2. Санкт-Петербург. : Алетей, 2001. С. 718–737.
39. Рансьер Ж. Разделяя чувственное / пер. с фр. В. Лапицкого, А. Шестакова. Санкт-Петербург : Изд-во ЕУСПб, 2007. 264 с.
40. Рыков А. В. Основы теории искусства. Санкт-Петербург : СПбГУ, 2007. 113 с.
41. Савчук В. Философия фотографии. Санкт-Петербург : СПбГУ, 2005. 253 с.
42. Сартр Ж.-П. Воображаемое. Феноменологическая психология воображения / Жан-Поль Сартр ; пер. с фр. М. И. Бекетовой. Санкт-Петербург : Наука, 2001. 319 с. (Французская библиотека).
43. Уилер Г. Гештальттерапия постмодерна : за пределами индивидуализма / Гордон Уилер ; пер. с англ. О. Ю. Донец ; ред. и предисл. А. Н. Моховикова. Москва : Смысл; ЧеРо, 2005. 489 с.
44. Успенский Б. А. Семиотика искусства. Москва : Школа «Языки русской культуры», 1995. 360 с.
45. Фрейд З. Психология бессознательного / пер. с нем. А. М. Боковинова. Москва : Фирма СТД, 2006. 335 с.
46. Фрейд З. Воспоминание Леонардо да Винчи о раннем детстве / пер. с нем. // Фрейд З. Художник и фантазирование. Москва : Республика, 1995. С. 177–211.
47. Фуко М. Это не трубка / пер. с фр. И. Кулик. Москва : Художественный журнал, 1999. 145 с.
48. Хайдеггер М. Исток художественного творения / пер. с нем. А. В. Михайлова // Хайдеггер М. Работы и размышления разных лет. Москва : Гнозис, 1993. С. 47–116.
49. Шапиро М. Некоторые проблемы семиотики визуального искусства. Пространство изображения и средства создания знака-образа / пер. с англ. // Семиотика и искусствометрия : сб. переводов. Москва : Мир, 1972. С. 136–163.
50. Ямпольский М. Ткач и визионер : Очерки истории репрезентации, или О материальном и идеальном в культуре. Москва : Новое литературное обозрение, 2007. 616 с. (Серия «Научное приложение»).

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

Розділ 1. Цифровий фотообраз

1. ArtLex: Online dictionary of visual art terms. URL : <http://www.artlex.com/> (дата звернення: 17.06.2019).
2. Centre for Visual and Cultural Studies (CVCS), Scotland, Edinburgh. URL : <http://www.eca.ac.uk/index.php?id=691> (дата звернення: 10.06.2019).
3. Interfaces: Studies in Visual Culture book series. URL : <http://www.upne.com/series/IVSS.html> (дата звернення: 11.06.2019).
4. International Visual Sociology Association (IVSA). URL : <http://www.visualsociology.org/> (дата звернення: 17.06.2019).
5. Journal of Vision: An online, open access journal of vision science. URL : <http://www.journalofvision.org/> (дата звернення: 10.06.2019).
6. News and Resources for Visual Anthropology. URL : <http://www.visualanthropology.net/> (дата звернення: 10.06.2019).
7. Society for Visual Anthropology. URL : <http://societyforvisualanthropology.org/> (дата звернення: 11.06.2019).
8. The History of Art and Visual Culture Department (HAVC) at the University of California at Santa Cruz. URL : http://havc.ucsc.edu/visual_studies_phd (дата звернення: 10.06.2019).
9. The Journal of Visual Culture. URL : <http://www.journalofvisualculture.org/> (дата звернення: 14.06.2019).
10. Vision Science. An Internet Resource for Research in Human and Animal Vision. URL : <http://www.visionscience.com/> (дата звернення: 15.06.2019).
11. Visual Anthropology Resources. URL : <http://www.visualanthropology.net/> (дата звернення: 18.06.2019).
12. Visual Studies Journal, Taylor & Francis Group. URL : <http://www.tandf.co.uk/journals/titles/1472586X.asp> (дата звернення: 12.06.2019).
13. Visual Studies, University of California. URL : <http://www.humanities.uci.edu/visualstudies/> (дата звернення: 11.06.2019).

Розділ 2. Концептуальна фотографія

1. Музей сучасного мистецтва «Гараж». URL : <https://garagemca.org/ru> (дата звернення: 10.06.2019).
2. Фундація «КультАура». URL : <https://cultprostir.ua/uk/category/foto/1> (дата звернення: 11.06.2019).
3. At The Museum of Modern Art. URL : <https://www.moma.org/> (дата звернення: 10.06.2019).
4. CSM / Фундація Центр Сучасного Мистецтва. URL : <http://csmart.org.ua/> (дата звернення: 19.06.2019).
5. Ken Domon Museum of Photography . URL : <http://www.domonken-kinenkan.jp/> (дата звернення: 10.06.2019).
6. Korydor : онлайн-журнал про сучасну культуру. URL : <http://www.korydor.in.ua/ua/> (дата звернення: 10.06.2019).
7. Museo Fotografia Contemporanea (MUFOCO). URL : <http://www.mufoco.org/en/> (дата звернення: 12.06.2019).
8. Museum of Photographic Arts. URL : <http://mopa.org/> (дата звернення: 10.06.2019).
9. Museum of Photography, Seoul. URL : <http://www.photomuseum.or.kr/> (дата звернення: 16.06.2019).
10. Reykjavik Museum of Photography. URL : <http://www.visitreykjavik.is/reykjavik-museum-photography> (дата звернення: 10.06.2019).

11. The Annenberg Space for Photography. URL : <https://www.annenbergphoto.space.org/> (дата звернення: 10.06.2019).
12. The Finnish Museum of Photography. URL : <http://www.valokuvataiteenmuseo.fi/en> (дата звернення: 12.06.2019).
13. The International Center of Photography (ICP). URL : <https://www.icp.org/> (дата звернення: 18.06.2019).
14. The Metropolitan Museum of Art. URL : <http://www.metmuseum.org/> (дата звернення: 10.06.2019).
15. The Museum of Contemporary Photography (MoCP). URL : <http://www.mocp.org/index.php> (дата звернення: 11.06.2019).

Розділ 3. Цифрова фотозйомка

1. Бібліотека фотографа. URL : <http://fotobooks.livejournal.com/> (дата звернення: 11.06.2019).
2. Фотошкола в Мінську. Відеоуроки. URL : https://www.youtube.com/channel/UC_nNJxdmlkyw2IpHLBVttCA (дата звернення: 10.06.2019).
3. Bird In Flight : Інтернет-журнал про фотографію і візуальну культуру. URL : <https://birdinflight.com/ru/> (дата звернення: 10.06.2019).
4. CameraSim Pro Онлайн-симулятор для початківця фотографа або віртуальний фотоапарат. URL : <http://camerasim.com/apps/camerasim-pro/?r=csad> (дата звернення: 11.06.2019).
5. Depositphotos. Блог. URL : <https://blog.depositphotos.com/ru/> (дата звернення: 10.06.2019).
6. Foto.ua. URL : <http://journal.foto.ua/> (дата звернення: 10.06.2019).
7. Magnum Photos. URL : <https://pro.magnumphotos.com> (дата звернення: 12.06.2019).
8. National Geographic Society. URL : <http://www.nationalgeographic.com/photography/> (дата звернення: 19.06.2019).
9. Prophotos : журнал про фотографію і фототехніку №1. URL : <https://prophotos.ru/lessons> (дата звернення: 19.06.2019).
10. Seeing Through Photographs. URL : <https://ru.coursera.org/learn/photography> (дата звернення: 10.06.2019).
11. The Pulitzer Prizes. URL : <http://www.pulitzer.org/> (дата звернення: 20.06.2019).